

ביאורים

102 -ח- סדר הספר

מהדורת אור עציון

סדר הספר הוא: המאמר הראשון - שהעולם נברא ומחודש ולא נצחי, נברא על ידי בורא, "יש מאין". המאמר השני - אחדות הבורא. המאמר השלישי - בירור עניין המצוות וחלוקתן. המאמר הרביעי - הבחירה החופשית. המאמר החמישי - עשרת סוגי האנשים שיש ביהדות. המאמר השישי - הנפש והמוות. המאמר השביעי - תחיית המתים. המאמר השמיני - הגאולה. המאמר התשיעי - הגמול והעונש בעולם הבא. המאמר העשירי - ההנהגה הראויה לאדם בעולם הזה.

103 בכל נושא יובאו תחילה הפסוקים הנוגעים אליו, לאחר מכן יוסבר ההיגיון. אחר כך יוזכרו הדעות הסוברות כפי שהוסבר והדעות החולקות על כך. נביא את טענות החולקים ואת התשובות שיש להשיב עליהן. לבסוף נחתום את המאמר על ידי ציטוט הנבואות הנוגעות אל הנושא.

הרחבות

• קרוב ה' לכל קוראיו

והוא שומע קרוב. רס"ג מתבסס על הפסוק: "קרוב ה' לכל קוראיו, לכל אשר יקראהו באמת" [תהלים קמה, יח], וכוונתו לומר שה' קרוב תמיד, ובכל מקום שקוראים אליו - הוא שומע. האבן עזרא מבאר: "אם המלך יהיה רחוק - לא יכול להושיע קוראיו. וה' לעולם קרוב הוא - רק לאשר יקראהו באמת" [שם]. לפי דבריו, אדם שמנסה להתקרב אל ה' בענווה - יהיה ה' קרוב אליו.

המלבי"ם מסתמך על הפסוקים בהמשך, וכותב שיטת חלוקה בעניין קרבת ה' בין העובדים מאהבה לעובדים מיראה: "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע, ואז ויושיעם, רק אחרי ששועו לישועה. אבל - שומר ה' את כל אוהביו - את העובדים מאהבה הוא שומר תמיד כל תבוא עליהם צרה ולא יצטרכו לצעוק" [שם].

פירוש אחר כותב הרד"ק: "מאיזה עם שיהיה ובלבד שיקראהו באמת, שפיו ולבו שוים" [שם]. לפי פירוש זה הדגש הוא במילה 'כל' - הקב"ה קרוב לכל האומות - אם הם אכן מנסים להתקרב אליו, מקיימים את שבע מצוות בני נוח ופיהם ולבם שווים.

102 -ח- וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים עַד הַנָּה, אָנִי רוֹאֶה לְזַכֵּר עֵינֵי הַסֵּפֶר וּמִסְפַּר מַאֲמָרָם, וְאַחַר כֵּן אֶחָל לְבַאֲרָם, וְאַקְדִים בְּהַתְחַלְתָּם זְכוֹרֹן מֵה שֶׁבָּא בְּדַבְרֵי הַנְּבִיאִים, וְאַחַר כֵּן אָבִיא עֲלֵיהֶם הַמוֹפְתִים הַמְשַׁכְּלִים כְּאֲשֶׁר הִקְדַּמְתִּי.

וְאָמַר כִּי כָל מַאֲמָרֵי הַסֵּפֶר הֵזָה עֲשֶׂרָה. הַמַּאֲמָר הָרִאשׁוֹן בְּשֵׁהָעוֹלָם וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ מִחֻדָּשׁ. הַמַּאֲמָר הַשֵּׁנִי בְּשֵׁהָבוֹרָא אֶחָד. הַמַּאֲמָר הַשְּׁלִישִׁי בְּשֵׁיִשׁ לוֹ צוּי וְאַזְהָרָה. הַמַּאֲמָר הָרְבִיעִי בְּעִבּוּדָה וְהַמְרִי. הַמַּאֲמָר הַחֲמִישִׁי בְּזִכְיֹת וּבַחֻבוֹת. הַמַּאֲמָר הַשִּׁשִּׁי בְּנִפְשׁ וּבְעֵינֵי הַמּוֹת וּמֵה שֶׁאַחֲרָיו. הַמַּאֲמָר הַשְּׁבִיעִי בְּתַחִית הַמְתִים. הַמַּאֲמָר הַשְּׁמִינִי בְּגֵאֻלַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הַמַּאֲמָר הַתְּשִׁיעִי בְּגִמּוּל וְהַעֲנָשׁ. הַמַּאֲמָר הָעֲשִׂירִי בְּמֵה הוּא הַטּוֹב לְאָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂהוּ בְּעוֹלָם הֵזָה.

103 וְאַחַל בְּכָל מַאֲמָר בְּמֵה שֶׁהוּא לוֹ מֵמֵה שֶׁהוֹדִיעֵנו אֱלֹהֵינוּ, וּבְמֵה שֶׁמִּחֻזְקוֹ מִן הַמְשַׁכְּלִים, וְאַחַר כֵּן אֶסְמִיךְ לוֹ מִי שֶׁנִּטָּה אֵלָיו, וּמִי שֶׁחָלַק עֲלָיו מִמִּי שֶׁהִגִיעַ אֵלָי, וְאַזְכֵּר מֵה שֶׁיִּשׁ לוֹ מִן הַדְּבָרִים וּמֵה שֶׁיִּשׁ עֲלָיו מִן הַתְּשׁוּבוֹת, וְאַחַר כֵּן אֶחְתֵּם בְּרִאיוֹת הַנְּבוּאָה אֲשֶׁר לְעֵינֵי הַהוּא אֲשֶׁר לוֹ הַמַּאֲמָר. וּמֵהָאֱלֹהִים אֲשָׂאֵל לְהִשְׁרִינִי וְכָל מִי שֶׁמַּעֲזֵן בּוֹ, וְלִהְיֵעֲנִי אֵל תְּאֻנֹּתַי, בְּעֵדוֹ וְחִסְדָּיו וְהוּא שׁוֹמֵעַ קְרוֹב*.

נְשַׁלְמָה הַהִקְדָּמָה.

